

הצעה למהלך הוראה- שמואל ב' פרק י"א

שם היחידה: דוד ובת שבע

לאה הורביץ

בספר שמואל א', קראנו על הכרת דוד למלך במקום שאול, דוד סלל את דרכו אל בית המלוכה באמצעות תפקיד המנגן, שאמור להסיר את הרוח הרעה שהיתה על שאול. שאול מתחיל במרדף אחר דוד שאמור לרשת אותו. עם מות שאול ושלושת בניו, דוד מומלך בחברון שוב, מחסל את שאריות בית שאול, בונה את עיר דוד בירושלים, מעביר את ארון הברית לעיר ומבסס את מעמד ירושלים ואת מעמדו כמלך.

בספר שמואל ב' פרק י"א, העוסק בפרשת דוד ובת-שבע, נמסר על חטא גדול של דוד המלך – לקיחת אשת איש, אשר בעלה נלחם בצבאו של דוד ורקימת מזימה להרוג קצין זה. בקריאת הפרק עולות מספר שאלות ותמיהות, שאפשר שהמרכזית שבהן היא:

איך דוד המעורב, שחיי אדם יקרים לו, שהוצג כמי שמוסר וצדק מנחים אותו נקלע לסיטואציה המתוארת?

במהלך ההוראה שלפנינו ננסה לענות על שאלה זו באמצעות פענוח הרעיון הסמוי בפרק.

כידוע אחת הדרכים של הסופר המקראי להעביר מסרים לקורא היא באמצעות **פשר/ או רעיון סמוי**. את הרעיון הסמוי ביחידה שלפנינו נפענח באמצעות מילה מנחה.

מילה מנחה הינה אחד האמצעים השכיחים במקרא להעברת מסר סמוי.

במהלך הוראה זה נאתר את המילה מנחה ונעשה שימוש באמצעי זה, להבנת רעיונות העולים מהסיפור.

כבר למדנו מהי מילה מנחה, כמעט ואין צורך לאתרה, היא אמורה לבלוט בהופעותיה הרבות ביחידת הלימוד/ בפרק. יש בהופעתה אמירה לקורא:

אם תתייחס ולא תתעלם- תרוויח.

אם תשכיל ללכת איתי בדרך, תבין לאן אני מנחה אותך ודי לחכימא ברמיזה...

הערה:

פרק י"א בשמואל ב' כלול בתכנית הלימודים של חטיבת הביניים וכתה ה' ביסודי, מהלך ההוראה שמוצע להלן הינו מתווה עם רעיונות ללמידה, לדיון לעבודה ועוד. יש חוט המוביל את מהלך ההוראה, מעין יסוד מארגן. יחד עם זאת כל מורה יבחר ויתאים את המהלך לכתתו בהתאם לרמת הלמידה של תלמידיו.

מספר השיעורים המומלץ להוראת הפרק/ יחידה – 3 שיעורים. המורה יחלק את היחידה לשיעורים בכתתו.

תוספות והארות למורה	מהלך ההוראה המוצע
<p>פתיחה : שיעור זה ייסוב סביב פסוק אחד בלבד. בחרנו להדגים כאן כיצד ניתן לקיים דיון מעמיק על סוגיה ערכית ולראות איך כבר למן הפסוק הראשון בקריאה ביקורתית ניתן כבר לראות ביקורת... אנו רוצים לאמן את התלמיד לקריאה ביקורתית דרך הכרת כליו של הסופר המקראי ומטעים הטעמים להביע עמדותיו.</p> <p>-</p> <p><u>מושגים מהטקסט:</u> מצור: נהגו לשים מצור על עיר מוקפת חומה כדי להחלישה. העיר רבה: הקשר בין העיר רבה של עמון, לבית רבת עמון עיר הבירה הירדנית כיום. <u>שימוש במפה:</u> זיהוי מקום העיר רבה אז והיום. וחשיבות כיבושה. מדוע דוד מעוניין לכבוש עיר זו? (כי היא בתחום שניים וחצי השבטים) ניתן להשתמש במפה אישית לכל תלמיד ובה יציין את גבולות הממלכה בתקופת דוד.</p> <p><u>אחד מתפקידי המלכים בעת הקדומה:</u> יצאו למלחמות. יש חוקרים הטוענים כי אין בפסוק זה ביקורת על דוד ראה: <u>מאמר, מ' גרסיאל, הסיפור על דוד ובת שבע</u> אתר תנ"ך ממלכת.</p>	<p>פתיחה : בפרק שלפנינו העוסק בפרשת דוד ובת-שבע, נמסר על חטא גדול של דוד המלך – לקיחת אשת איש שבעלה נלחם בצבאו של דוד וקיימת מזימה, נשאלת שאלה : כיצד דוד המלך שחי אדם היו עד כה יקרים לו, הגיע לסיטואציה זו? אחת הדרכים להגיע לתשובה, הינה באמצעות פיענוח מסריו הסמויים של הסופר המקראי בפרק. דוד בירושלים והעם במלחמה.</p> <p>פסוק 1: <u>א וַיְהִי לְתִשְׁבֹּת הַשָּׁנָה לַעֵת צֵאת הַמְּלָאכִים וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יֹאָב וְאֶת־עֲבָדָיו עִמּוֹ וְאֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁחָתוּ אֶת־בְּנֵי עִמּוֹן וַיִּצְרוּ עַל־רֶגְלָהּ וְדָוִד יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם:</u>"</p> <p>בפסוק זה דוד שולח את יואב וחייליו למלחמה בבני עמון. מה מצופה ממנהיג בשעת מלחמה? מנהיגים כמו משה, יהושע שאול וגם דוד יצאו יחד עם חייליהם למלחמה. וכאן לראשונה העם נלחם ודוד יושב בירושלים. בקריאת הפסוק ניתן לראות כי הוא מחולק לשתי צלעות: צלע א' עד לאתנח הנמצא מתחת למילה "רבה" וצלע ב': מהמילה רבה עד סוף הפסוק. צלע א' ארוכה ומלאה בפרטים לעומת צלע ב'. נשאלת השאלה האם מסתתר בצורת חלוקה זו של הפסוק רעיון? אם כן מהו אותו רעיון? המורה יציג בפני הכתה את השאלה וניתן דף עבודה שיבהיר את תפקיד הטעם. מצורף דף נספח 1. עבודה בזוגות: על הטעם: אתנחתא המופיע בפסוק. בעקבות העבודה התלמידים ילמדו כי לאתנחתא בנוסף לתפקיד הפיסוק, גם תפקיד תחבירי. סיכום העבודה: מה למדנו על דרכו של הסופר בפסוק זה להעביר את מסריו לגבי התנהגותו של דוד? בפסוק זה האתנח המופיע מתחת למילה "רבה" מחלק את הפסוק אכמור לשני חלקים</p>

	<p>רעיוניים תחביריים לא שווים. צלע א: עד לאתנח: כל העם נלחם, ריבוי אינפורמציה וחזרות. צלע ב' מהאתנח עד סוף הפסוק: בניגוד לעם הנלחם בעמון, דוד המלך- יושב בארמון!!! דוד המלך אמור להיות עם העם במלחמה. כמו כן ו' המופיע בראש המילה דוד: הוא ו הניגוד המחריף מסר הזה. <u>אם כן</u>: פסוק הפתיחה מביע בדרך סמויה ביקורת על התנהגותו של דוד.</p>
<p>אוריה החיתי: היה אחד מ 30 הגיבורים של דוד (שמואל ב', כג, 34. מעין סיירת מטכ"ל)</p> <p>העם החיתי: אחד משבעת עמי כנען.</p> <p>שמות כ', עשרת הדברות: דברות שבין אדם למקום, ודברות שבין אדם לחברו. (מוסריות).</p> <p>א. מילה מנחה: מילה או (שרש לשוני) המופיעים בתוך קטע נתון, מספר פעמים במגמה להוביל ולהנחות את הקורא אל רעיון או מסר בקטע ועשויים לרמז על משמעות נוספת החבויה בטקסט.</p> <p>ב. מרטין בובר: במאמרו "סגנון המלה-המנחה בסיפורי התורה" כתב:</p> <p>בשם 'מלה-מנחה' מציינים אנו מלה או שורש לשוני, החוזר אלה - משמעות אחת של הטקסטים מתפענחות או מתבהרות אותה מלה ממש, אלא גם של שורש-המלה החוזר ונשנה;¹</p> <p>בטקסטים של הסיפור המקראי מותר המספר מקום רב</p>	<p><u>דוד ובת שבע פסוקים 2-5:</u></p> <p>דוד נותר בארמון, עולה לגג הארמון בירושלים, ורואה אשה רוחצת על גג ביתה. דוד שואל מי היא? ונאמר לו כי היא בת שבע אשת איש- אוריה החיתי הנמצא בשדה הקרב. דוד שולח להביא אליו את האשה, בת שבע נלקחת לארמון ודוד שוכב עימה. גם בת שבע כמו דוד שולחת לו הודעה כי היא הרה ממנו. האם מעשיו של דוד ראויים לגנאי? במה? או מי ראוי לגינוי האם דוד או בתשבע?</p> <p>פסוקים: 2-5. וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַרְשׁ לְאִשָּׁה וַיֵּאמֶר הֲלוֹא-זֹאת בַּת-אֱלִיעֶזֶר אִשְׁתִּי אֲוִרְיָה הַחִתִּי: דָּוִד מִלְּאֲכִים וַיִּקְחָהּ וַתְּבֹא אֵלָיו וַיִּשְׁכַּב עִמָּה וְהָיָא מִתְקַדְּשֵׁת מִשְׁמָאָתָהּ וַתֵּשֶׁב אֵל-בֵּיתָהּ: הַ וַתֵּהָרֵה אִשָּׁה וַתִּשְׁלַח וַתִּגְדַּל לְדָוִד וַתֵּאמֶר הֲרָה אֲנֹכִי:</p> <p>דוד שולח שליחים ושוב שולח, ובת שבע גם היא שולחת שליחים להודיע הודעה מאוד אינטימית- בפסוקים אלה מופיע השורש שלח, בהקשר מאוד אינטימי. דוד מכתוב את טיב הקשר עם בת שבע, וגם היא לומדת שזו הדרך לתקשר עם המלך ולהודיע הודעה כל כך חשובה. אז לאיזו משמעות מובילה המילה המנחה ??? נענה עליה בהמשך...</p> <p>כמו כן יש בפסוקים אלה אמצעי נוסף:</p>

¹ מרטין בובר, דרכו של מקרא: עיונים בדפוס-סגנון בתנ"ך, מוסד ביאליק, 1978, עמ' 284. המקור (בגרמנית) התפרסם בשנת 1936.

ריבוי פעלים, **ויקח וישכב** מהי משמעותם: מה לומדים מהופעתם על דוד ?

פעילות בכתה:

נערוך עם התלמידים רשימת פעלים המיוחסים לדוד, ורשימת הפעלים המיוחסים לבת שבע על הלוח: הפעלים הרבים בפסוק ומשמעותם מראים כי דוד פעיל מאוד, שולח שליחים להביא את האישה. לוקח אותה וישכב איתה, עם אשת איש.

בואו נבדוק בחוקי היסוד שקבלו בני ישראל במדבר: עשרת הדברות, ספר שמות כ': מהן המצוות שבין אדם לחברו? על אילו מצוות דוד עבר? התלמידים יזהו את הדברות: **לא תחמוד אשת רעך, ולא תנאף.** דוד עבר אם כן על שתי דיברות.

סיכום:

דוד שדאג עד כה להיראות חף מפשע, חטא חטא חמוד מאוד. ומה עם בת שבע, האם לבת שבע יש חלק בחטא? אם כן מהו? האם בת שבע יכלה להתנגד? מדוע לא נשמע קולה?

חשוב לציין כי בת שבע בהגיעה אל דוד נאמר עליה: **וְהָיָא מְתַקְדָּשֶׁת מִטְּמֵאֲתָהּ**, בת שבע נמצאת תקופה שלאחר המחזור החודשי, שאז היא נחשבת על פי חוקי התורה טמאה ואסורה לבעלה. כעת היא מתקדשת ומותרת לו. כלומר היא נמצאת בתקופת הביוץ, זמן טוב לכניסה להריון.

סיכום עד כה:

דוד השולח שליחים יודע כי מדובר באשת אוריה חייל בצבאו אחד מ 30 הגיבורים. לא נרתע מלנאוף עם אשת איש. בת שבע שרואה כי דוד אינו יוצר עימה קשר ישיר, אלא רק באמצעות שליחים, גם היא שולחת להודיע לו הודעה כה אישית דרך שליח.

ושוב מה לומדים אנו מהמסר שמעביר לנו הסופר באמצעות מילה זו עד כה? ניתן לתלמידים לשער, אך נשאיר אותה עדיין פתוחה להמשך צבירת מידע על המילה.

הצעה להרחבה:

מלך מחויב לחוקי התורה.

דוד מאופיין כאן כמנהיג החוטא חטאים מוסריים, משתמש בכוח שבידיו כמלך דוד ידע כי מדובר באשת איש ויודע את חוקי התורה. בשלב זה ניתן לשלוח את התלמידים לחוק המלך, ספר דברים פרק י"ז:

לקורא ומזמין אותו לחפש תשובות לשאלות המציקות לו בעת הקריאה, מבלי שהתשובות כתובות בו במפורש. הסיפור מזמין את הקורא עצמו לספקן. מתוקף המאמץ הנתבע ממנו המספר הופך את הקורא למעורב. הסיפור המקראי הוא יצירה ספרותית הבונה מערכת פערים שיש למלאם. אחת הדרכים למלא פערים ולגלות פשר סמוי היא מעקב אחר **מילה מנחה**

מושגים כלליים:

חוקים מוסריים- בין אדם לחברו
ההיבט המוסרי בהתנהגותו של מנהיג

חז"ל, העשרה: המלבי"ם:

"שעל ידי שישב המלך בביתו ולא הלך בעצמו ללחום מלחמת ה', בא מעשה לידיו"-

שאלת עמ"ר:

מה טוען המלבי"ם ?

האם אתם מסכימים עם דבריו? מה מצופה ממנהיג אז והיום? דיון ושיח בכתה.

המלבי"ם מצטרף לפרשנים המבקרים את דוד על שבתו בירושלים.

	<p>ולשאל מה הם חובות המלך? יז ולא ירבה-לו נשים, ולא יסור לבבו; וכסף וזהב, לא ירבה-לו מאד. יח והיה כשבתו, על פסא ממלכתו--וכתב לו את-משנה התורה הזאת, על-ספר, מלפני, הכהנים הלויים. יט והיתה עמו, וקרא בו כל-ימי חייו--למען ילמד, ליראה את-יהוה אלהיו, לשמר את- כל-דברי התורה הזאת ואת-החקים האלה, לעשתם. כ לבלתי רום-לבבו מאחיו, ולבלתי סור מן-המצוה ימין ושמאל--למען יאריך ימים על-ממלכתו הוא ובניו, בקרב ישראל.</p>
<p><u>הצעה: עיסוק בדילמות מוסריות במקרא:</u></p> <p>הקניה: מיומנויות חשיבה מסדר גבוה - פיתוח חשיבה מוסרית-</p> <p><u>הצעה לדיון בדילמות מוסריות:</u></p> <p><u>הדילמה של אוריה:</u></p> <p>מלוי צו המלך או נאמנות ומחויבות לחיילים.. מלוי צו המלך או צו מצפוני המוסרי</p> <p>בדיון בדילמות מוסריות אנו עוסקים בערכים כדוגמת הני"ל. ערך מול ערך, מה הרווח וההפסד/ או מה ההשלכות החיוביות או השליליות בכל בחירה.</p> <p>▪ <u>מאמר, מ' פרי מ' שטרנברג, המלך במבט אירוני</u></p> <p><u>מיומנות: טיעון:</u> התלמידים ילמדו לכתוב טיעון: <u>טענה + נימוק = טיעון.</u></p>	<p><u>דוד ואוריה - פסוקים 6-13</u></p> <p>דוד שולח שליחים לקרוא לאוריה, אוריה נשלח על ידי יואב משדה הקרב לארמון. דוד ואוריה נפגשים 3 פעמים, מזימתו של דוד לשלוח את אוריה לבת שבע כדי שההריון יראה כשלו.</p> <p>פסוקים: 6-13 וישלח דוד, אל-יואב, שלח אלי, את-אוריה החתי; וישלח יואב את-אוריה, אל-דוד. ז ויבא אוריה, אליו; וישאל דוד, לשלום יואב ולשלום העם, ולשלום, המלחמה. ח ויאמר דוד לאוריה, רד לביתך ורחץ רגליך; ויצא אוריה מבית המלך, ותצא אחריו משאת המלך. ט וישכב אוריה, פתח בית המלך, את, כל-עבדי אדניו; ולא ירד, אל-ביתו.</p> <p>אוריה מגיע אם כן לארמון, הוא מתבקש על ידי דוד לרדת לביתו ולהתרחץ, גם לאחר 3 שכנועים מצד דוד, לא ירד לביתו.</p> <p>ויגדו לדוד לאמר, לא-ירד אוריה אל-ביתו; ויאמר דוד אל-אוריה, הלוא מדרך אתה בא-מדוע, לא-ירדת אל-ביתך. יא ויאמר אוריה אל-דוד, הארון וישאל ויהודה לשבים בספות ואדני יואב ועבדי אדני על-פני השדה חנים, ואני אבוא אל-ביתי לאכל ולשתות, ולשכב עם-אשתי; חיד וחי נפשך, אם-אעשה את-הדבר הזה.</p> <p>ומה ניתן גם כאן ללמוד עוד מהמילה המנחה? נמשיך לעקוב אחר המילה המנחה: שלח, ונבדוק כיצד בקטע זה היא עוזרת לנו להבין את רעיון היא באה להנחות אותנו.</p>

ילמדו לבס את הטיעון על הטקסט.
 ילמדו כי ניתן לטעון טענות שונות על הפסוקים, בתנאי שהן מבוססות.

התלמידים יזהו בקטע הזה את מילה המנחה- ש.ל.ח, יבדקו שוב למי היא מתייחסת ובאיזה הקשר מופיעה?
 המילה בקטע זה מבהירה כי דוד היושב בארמון, כמו שלא יצר קשר ישיר עם בת-שבע ההרה, כך גם ממשיך לשבת בארמון, שולח שליחים עושי דברו להעביר מסרים, מה טיב השליחויות האלה? מה כל זה מלמד אותנו על התנהלותו והתנהגותו של המלך? מה הסיבה?
 בשלב זה התלמידים ינסו לענות על האלה, יעלו השערות, אך לא נענה עליהן, נשאיר אותן פתוחות ונציין כי נענה עליהן בהמשך.

האם יתכן כי אוריה ידע מהי מזימתו של דוד ולכן לא שיתף פעולה?

אין תשובה ואין התייחסות ל הסופר שאלה זו, אך לא מן הנמנע שהאירועים בפסוקים אלה מציפים את השאלה.

עבודה בקבוצות: נחלק את הכתה לשתי קבוצות: ונציג בפניהן את השאלה

"האם אוריה ידע על מה שהתרחש בין דוד ובין אשתו בת שבע?" על התלמידים להביא 2 טיעונים מן הכתוב לכל אחת מן האפשרויות (ידע או לא ידע), ולבסס את טענתם.

יציגו בפני הכתה. דיון בטענות. השוב לציין כי ניתן למצוא כתשובות בדברי דוד ובתגובות אוריה.

סיכום בכיתה: הסופר אינו מתאר ואינו מתייחס לרגשות ומחשבות של הדמויות בסיפור על כן על מנסים לפענח אותם על פי הכתוב.

דוד בהציעו לאוריה לרדת לביתו שולח אחריו גם מתנות, "ותצא אחריו משאת המלך", אוריה נשאר ללון עם העבדים בחצר הארמון, וכשדוד קורא לו בפעם השניה ושואל לפשר התנהגותו, אוריה טוען שהוא מתוך הזדהות עם חבריו הלוחמים אינו יורד לביתו להתפנק ומציין, וְאֲנִי אָבוֹא אֶל-בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וְלִשְׁכַּב עִם-אִשְׁתִּי? ניתן לראות בדבריו רמז עבה שהוא מבין מה כוונת דוד, שאוריה ישכב עם בת שבע כדי לטשטש ראיות להריגה מדוד.

כמו כן העבדים בחצר מלך שותפים ויודעים את הרכילות ויש להניח שהם סיפרו לו על מעשה דוד ובת-שבע. אך כמובן ייתכן שגם לא ידע...

	<p>יב ויאמר דוד אל-אוריה, שב בזה גם-היום--ומחר אשלחך; וישב אוריה בירושלם ביום ההוא, וממחרת. יג ויקרא-לו דוד, ויאכל לפניו וישת--וישפרהו; ויצא בערב, לשכב במשכבו עם-עבדי אדניו, ואל-ביתו, לא ירד.</p> <p>גם בנסיון השלישי דוד הוא נוחל כשלון, גורם לאוריה להשתכר אולי באמצעות השיכרות ואיבוד ההגיון אוריה יפול בפח וילך אל בת שבע אשתו, אך הניסיון לא צלח. ואוריה אל ביתו לא ירד מדגיש הסופר.</p>
<p>מיומנויות חשיבה מסדר גבוה: מיומנות השוואה</p> <p>הסקת מסקנות בעקבות איתור פרטים וארגון המידע בטקסט. במיומנות השוואה חשוב לבדוק שלושה מרכיבים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הוספה 2. שינוי = השייה. 3. השמטה <p><u>ההשוואה תמיד לצורך הסקת מסקנות!!!</u></p> <p><u>מושגים מהטקסט:</u> מכתב חתום ספר</p>	<p>מות אוריה פסוקים 14-25</p> <p>לאור הכשלון להוציא תוכניתו לפועל, דוד מחליט שעל אוריה למות, מה הוא עושה כדי להוציא לפועל את תוכניתו ושהוא יישאר נקי מכל אשמה?</p> <p>פסוקים: 14-25 יז ויהי בבקר ויכתב דגד ספר אל-יואב וישלח ביד אוריה: טו ויכתב בספר לאמר הבו את-אוריה אל-מול פני המלחמה החזקה ושבתם מאחוריו ונגה ומת:</p> <p>דוד שולח את אוריה לשדה הקרב ובידו מכתב ליואב ובו גזר דינו. יש לשים את אוריה בשורה הראשונה של הלוחמים כדי שייהרג.</p> <p>יואב אכן גורם למות אוריה בקרב כפי שהצטווה, אך לפי תיאור הקרב, יואב לא מילא את הצו כלשונו, הוא שינה והתוצאה היתה תמורה ביותר, נהרגו גם חיילים רבים. מדוע יואב שינה את הצו? האם הוא שותף לעבירה של הריגת אוריה? כדי לברר את התשובה לשאלה זו:</p> <p>נשווה פקודות דוד מול ביצועי יואב: ס {טז ויהי בשמור יואב אל-העיר ויתן את-אוריה אל-המקום אשר ידע כי אנשי-חיל שם: יז ויצאו אנשי העיר וילחמו את-יואב ויפל מן-העם מעבדי דגד וממת גם אוריה החתי: יח וישלח, יואב; ויגד לדוד, את-כל-דברי המלחמה.</p>

	<p>הפקודה של דוד: הבו את אוריה אל מול פני המלחמה החזקה ושבתם מאחוריו וניכה ומת</p>
	<p>הביצוע של יואב ויתן את אוריה אל המקום אשר ידע כי אנשי חיל שם ויצאו אנשי העיר וילחמו ויפול מן העם...וימת גם אוריה</p> <p>התלמידים ישוו בין ההוראות של דוד לבין הביצוע של יואב: ויסיקו מסקנות העולות מההשוואה. יואב אכן לא ביצע את הצו כלשונו, כתוצאה מכך נהרגו חיילים רבים מלבד אוריה.</p> <p>מדוע אם כן יואב שינה ולא ביצע את הפקודה כפי דוד ביקש? יואב רצה להבטיח את מות אוריה, אך גם חשש אולי שיואשם במות אוריה, לכן סיכן עוד חיילים וכך זה נראה כבלתי נמנע. וכפי שהסביר לו דוד: כזו וכזה תוכל החרב- במלחמה כמו במלחמה. ואכן בהמשך גם יואב שולח לדוד ומוסר על מות אוריה.</p> <p>דברי יואב לדוד אחרי מות אוריה מפורטים ורחבים מדוע, ממה חושש יואב? תשובה אפשרית: בגלל החשש של יואב כי דוד יכעס על הרג מספר רב של חיילים מלבד אוריה.</p> <p>תגובת דוד: מהי תגובת דוד לדברי יואב, האם החשש של יואב התממש? נבדוק זאת באמצעות הביטוי המודגש בקו בפסוק שלפנינו: כה ויאמר דוד אל-המלאך, כה-תאמר אל-יואב אל-ירע בעיניך את-הדבר הזה--פי-כזה וכןה, תאכל החרב; הַחַיִּיִּק מִלְחָמָתְךָ אֶל-הָעִיר וְהָרָסָהּ, וְחָזְקָהּ . <u>עבודה על ביטויים: בהקשר המקראי ובהקשרו היום:</u> "כי כזה וכזה תאכל חרב": א. מה מתכוון דוד באומרו משפט זה ליואב? ב. משפט זה הפך לביטוי: מה פירוש הביטוי היום? תשובה: א. דוד מתכוון לומר ליואב שבמלחמה נהרגים אנשים, לא צריך להיות מופתעים אם נהרגים הרבה חיילים. ב. משמעות הביטוי היום, שבמצבים מסוימים קורים דברים מתאימים ואין צורך להיות מופתעים.</p> <p>ומה אמרו חז"ל על מעשי דוד? "עבירה גוררת עבירה": דוד נשאר בארמון ומשלב זה</p>

<p>העשרה: שיר, אוריה החת</p> <p>"אוריה החיתי". נשאל מדוע מבקש המשורר מאוריה: עורה עורה, התעורר? ממה עליו להתעורר ומדוע???</p>	<p>הסתבך בשרשרת של חטאים: לא תחמוד, לא תנאף, לא תרצח. שיחה ודיון על דברי חז"ל. התלמידים יציינו האם מוכרת להם סיטואציה מחיי היום יום שבה "עבירה גוררת עבירה" יביאו דוגמאות של הביטוי הזה מחיי היום יום.</p> <p>וכעת נחזור לשאלה ששאלנו בתחילת הפרק ובדקנו אותה במהלך הלמידה עד כה: המילה המנחה שלך, חזרה עד כה מספר פעמים, מה הרעיון שהיא מנחה אותנו אליו?</p> <p>כאשר אדם או מלך כדוגמת דוד שולח שליחים להעביר את מסריו ובקשותיו, בעיקר באירוע רגיש ואינטימי כמו בסיפור שלפנינו, ניתן ללמוד כי יש ניתווק וחוסר רגישות לסביבה.</p> <p>מה גרם לדוד שהיה מחובר לסביבתו, יצר קשר עם החיילים והעם לניתוק הזה ולחוסר רגישות והתחשבות לאנשים כאוריה, בת שבע יואב וחייליו?</p>
<p>מדרש חז"ל: מדוע נענש שאול בעבירה כה קלה ואילו לדוד ה' סלח?</p> <p>הצעות דרכי הערכה חלופית:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. דף מיומנה של בת שבע 2. עיתון קיר: כתבות מן השטח. 3. משפט לדוד המלך 	<p>דוד השולח - ויתר על קשר בלתי אמצעי עם עמו וחייליו. התנתק וניסה לשלוט בשלט רחוק, במשלוח שליחים ובהעברת פקודות ממקום מושבו בארמון הוא עצמו אינו צריך לעשות, הוא שולח שליחים ושולחים אליו. והתוצאה: התנתקות. הפועל שלח מופיע בפרק 11 פעמים. מילה מנחה אל רעיון, הרעיון המתפתח: ניתוק של מנהיג מהשטח, מהעם, החיים מונעים בשלט רחוק הנמצא בידי דוד. הניתוק אינו רק מהאנשים הפועלים עבורו, אלא גם מעצמו. מרגשותיו, ממצפונו. הכוח המאפשר לשלוח ולשלוט גורם להתנתקות פנימית. דוד אינו עוד חלק מהאירועים, הוא מנותק מהם. אפשר שרק בפרק הבא כשיתרגש על דוד אסון ובנו התינוק ימות, יחזור דוד אל עצמו.</p> <p>דוד זה מתואר בנעוריו כמי שהאירועים נוגעים בו וחודרים אליו, והוא מגיב אליהם בעוצמה - מתלהם וממהר לנקום במי שפגע בכבודו מחד גיסא, ומגלה רגישות לחיי אנשיו מאידך גיסא. כמה שנים מאוחר, כשהגיע לעמדת מלכות וכוח נוהג דוד באופן שונה.</p> <p>שמי"ב י"א סיפור שמבחינות רבות הוא קו פרשת מים בתיאור מלכות דוד. טרגדיה תחזיר את דוד זה למי שהדברים חודרים אליו, והוא רואה בפיכחון ובכאב את המציאות. זהו אסון מותו של הילד שבת שבע נושאת ברחמה. בסיפור דוד בספר שמואל ניתן לראות שלבים בהתפתחותו ואת הלכי הנפש, בהם גם ניוון</p>

	<p>של מי שנמצא בעמדת כוח. דמותו של דוד איננה חד ממדית ומצוירת באנושיותה – על חולשתה וכוחה.</p> <p><u>בת שבע אבלה על מות אוריה,</u></p> <p>פסוקים: 26-27 כו ותשמע אשת אוריה, כי-מת אוריה אישה; ותספד, על-בעלה. כז וינעבר האבל, וישלח דוד ויאספה אל-ביתו ותהי-לו לאשה, ותלד לו, בן; בת שבע אבלה על מות בעלה אוריה. דוד מתחתן עם בת שבע אחר האבל. בת שבע יולדת בן. אלוהים עד כה לא מוזכר בפרק, אז מה יחס אלוהים למעשה דוד בבת שבע? הפרק מסתיים באמירת הסופר: וירע הדבר אשר-עשה דוד, בעיני הנה. אין תגובה ישירה של האל, נאמר לנו כי הדבר שקרה, רע בעיני האל. האם תהיה תגובה של ה' למעשי דוד?</p>

בביליוגרפיה:

מאמרו של גרסיאל- סיפור דוד ובת שבע, מקראנט.

מ. פרי שטרנברג- המלך במבט אירוני- מקראנט.

טעמי המקרא - מה הטעם בטעם? לאה הורביץ

מה הם טעמי המקרא: עשרים ושבעה סימנים, שאינם סימני ניקוד, המופיעים מעל האותיות ומתחתן.

מה תפקידים?

1. לשמש סימני פיסוק ולהורות אם יש לחבר את המילים או להפריד ביניהן .

2. לסמן היכן ההברה המוטעמת במילה (כך הם מלמדים את הקורא איך להגות את המילה ולטעימה כהלכה - מכאן השם 'טעמי המקרא').

3. לשמש מעין תווי נגינה במילים.

מבחינה תחבירית נחלקים הטעמים לשתי קבוצות:

1. טעמים מפסיקים: משמשים כסימני פיסוק.

2. טעמים מחברים: שאינם מציינים הפסק הנקראים "משרתים".

הטעמים

הסילוק = סוף פסוק. האָרְץ:

מופיע בסוף כל פסוק, מקביל לנקודה או סימן שאלה, או סימן קריאה.

האתנחתא = מנוחה, הפסקה קלה יוֹם

כל פסוק במקרא מחולק לשני חלקים ראשיים. סופו של החלק הראשון מסומן באתנחתא בסופו של הפסוק יבוא סילוק או סוף פסוק.

1. האתנחתא יכולה להופיע רק פעם אחת בפסוק.
2. האתנחתא מחלקת את הפסוק לשני חלקים – שתי צלעות.
3. האתנחתא מחלקת את הפסוק לשני חלקים רעיוניים כמו:
 - סיבה ותוצאה
 - צד א' מול צד ב'
 - תיאור תופעה וההסבר שלה
 - בעיה ופירוט
 - תופעה ונימוק
 - אם... אז...
 - זיהוי תקבולת
 - השוואה בין... לבין

שמואל ב, י"א 1

דף עבודה - איפה האתנחתא?

הקיסרים:

- ❖ סוף פסוק = סילוק (מופיע מתחת למילה האחרונה בפסוק)
- ❖ אתנחתא = מסמנת מנוחה, הפסקה קלה בקריאה. (מופיעה מתחת למילה)

קרא את הפסוק הבא:

א. סמן את מקום הסילוק באדום.

ב. סמן את מקום האתנחתא בצהוב.

א וַיְהִי לְתִשְׁבֻּת הַשָּׁנָה לְעֵת | צֵאת הַמַּלְאכִים וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יֹאָב וְאֶת־עֶבְדָּיו עִמּוֹ וְאֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁחָתוּ אֶת־בְּנֵי עֲמֹנ וַיִּצְרוּ
עַל־רַבָּה וְדָוִד יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם:

סכם: לפי הפסקה שקראת

בפסקה זו מסופר על _____ ששלח את יואב ואת _____ להילחם בבני _____ ודוד _____ בארמון
ב _____.

הסילוק נמצא במילה _____

האתנחתא נמצא במילה _____ ומחלק את הפסוק הזה לשני חלקים, _____ שווים.

ג. קריאה:

ד. קרא בקול את הפסוק שלפניך הקפידו לעצור בסוף פסוק ובמקום של האתנחתא.

ה. קרא בעמוד 1, סעיף 3: על התפקיד הרעיוני של האתנחתא ובחר את התפקיד שממלא כאן הפסוק והסבר את התפקיד:

התפקיד: _____

הסבר מה הרעיון שעומד מאחורי מיקום האתנחתא בפסוק זה? _____

